

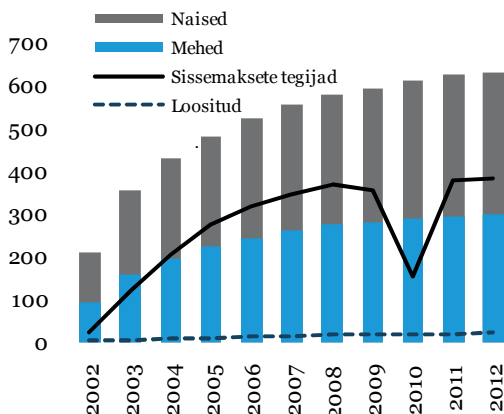

Kohustusliku kogumispensioni statistika

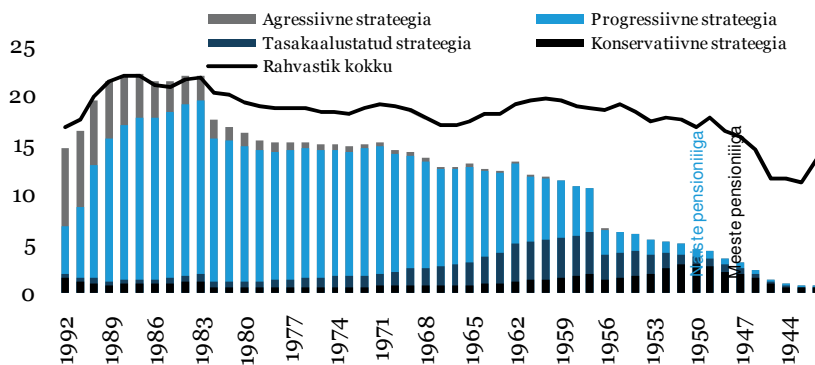
Oktoober, 2012

1. Liitujad

Joonis 1. Liitujad ja sissemaksete tegijad

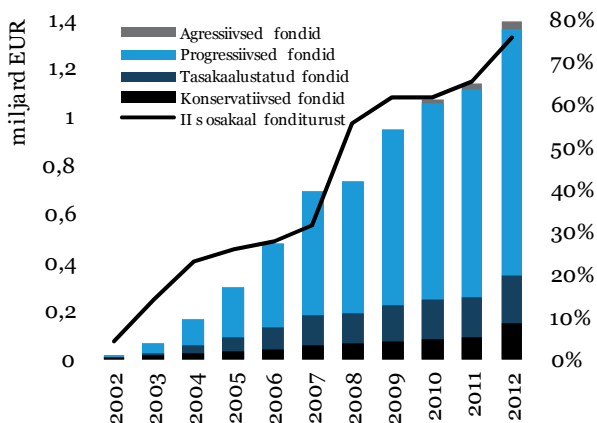
Joonis 2. Liitujad fondi strateegia ja vanuse järgi

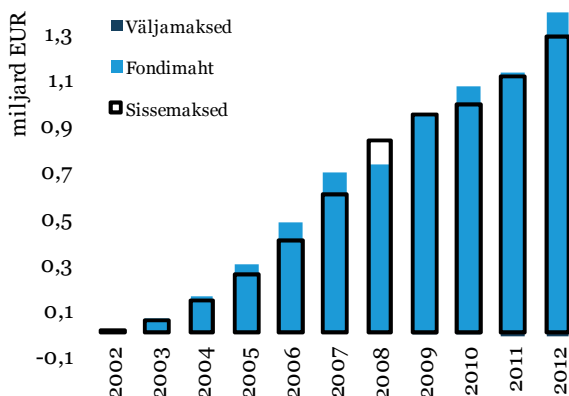
- 2012. aasta septembri lõpus oli 633 229 inimest II sambaga liitunud. Alates 2011. aastast saavad II sambaga liituda ainult 1983. aastal ja hiljem sündinud inimesed.
- 67% liitujatest on progressiivsetes fondides, 11% on tasakaalustatud fondides, 9% on konservatiivsetes fondides ja 12% on valinud 75% aktsiate osakaaluga fondi.
- Liitujate osakaal, kes teevad sissemaksed, oli III kvartali lõpus 60%, mis on võrdne ajaloolise keskmisega (va 2009. aasta teine poolaasta, mil maksed olid külmutatud ja 2010. aasta, mil maksis keskmiselt kogumispensioni makset (2%) 25% liitujatest).
- Loositud liitujaid oli septembri lõpuks kokku 23 100 (3,6% kõikidest liitujatest), nendest enamus on esitanud hiljem pensionifondi vahetamise avalduse ning peamiselt on uueks fondiks valitud progressiivne pensionifond.

2. Varad ja struktuur

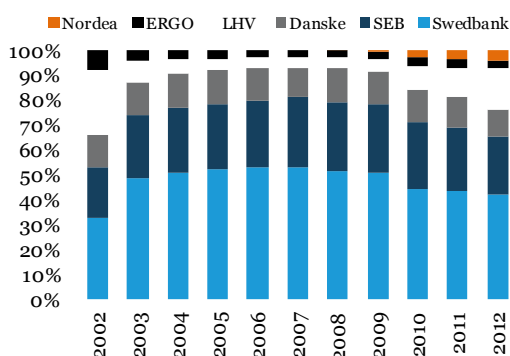
Joonis 3. Fondimahud fondi strateegia järgi

Joonis 4. Sissemaksed/väljamaksed/varad

Joonis 5. Mahud fondivalitsete järgi

- II samba fondide maht oli septembri lõpu seisuga 1,4 miljardit EUR-i.
- Progressiivsete fondide osakaal oli 73%. 75% aktsiaosakaaluga, fondide osakaal aeglaselt kasvab (2,7%). Erinevalt varasemast langustendentsilt, kasvab konservatiivsete fondide turuosa septembri lõpuks üle 10%.
- II samba osakaal investeerimisfondide seas tõusis järsult 2008. aastal ning jätkab tõusu ka 2012. aastal. Peamine põhjus osakaalu suurenemisele on olnud tavaliste aktsiafondide mahtude langus.
- 2008. aastal langes II samba fondide väärtus allapoole sissemaksed. Hinnanguliselt kaotasid II samba fondid finantskriisi tippelketal ca 200 miljonit EUR-i. 2012. aasta septembri lõpus ületas varade maht sissemaksed ca 110 miljoni EUR-iga.
- Pensionifondide vahetamise tulemusena on oma turuosa jätkuvalt kasvatanud LHV(16%), kes on möödunud Danskest (11%). SEB ja Swedbanki turuosad on jätkuvalt langenud ning on madalimal tasemel alates 2003. aastast – kokku 65%. Võrdluseks 2007. aastal oli see üle 81%-i.

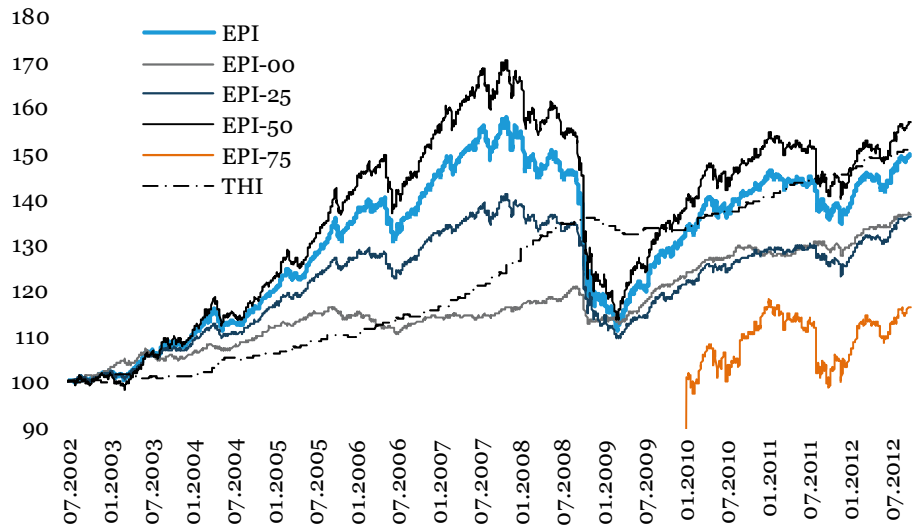
3. Tootlus

- Kohustusliku kogumispensioni indeksitel oli tugev positiivne trend kuni 2007. aasta lõpuni. Finantskriisi tulemusena langes EPI 2009. aasta alguseks üle 45 punkti 111-ni. Indeksite põhi oli 2009. aasta märtsis ja kuni 2011. aasta veebruariks oli see tõusnud 145 punkti. 2012. aasta septembri lõpuks on aga fondid valdavalt taastunud 2011. aasta lõpu langusest.

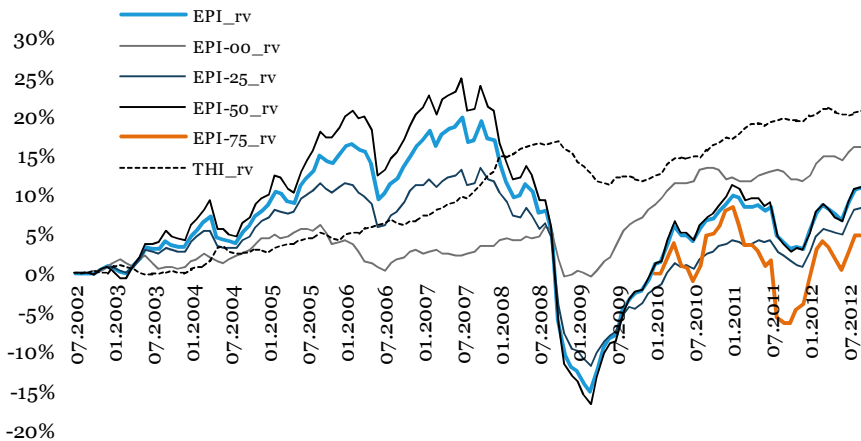
- Vaadates fonde eraldi on tulemused siiski suhteliselt erinevad (vt ka joonis 10). Väiksemate fondide puhul NAV-id juba ületavad kriisieelset taset, samas kui suuremad (Swedbanki K2 ja K3 ning SEB Progressiivne pensionifond) pole veel kriisist täielikult taastunud. Suuremate mahtudega fondid omavad aga suuremat mõju EPI indeksitele.

- 2008. aasta oktoobris langes EPI indeks allapoole tarbijahinnaindeksit (THI). Kuigi 2010. aastal EPI ületas THI-d, siis 2012. aastal on see jälle langenud alla THI, kuid septembri lõpuks on EPI ja THI enam vähem võrdsed.

Joonis 6. II samba indeksid ja inflatsioon

Joonis 7. Rahavoogudega kaalutud tootlus ja inflatsioon

- Fondide kumulatiivne tootlus arvestades ka rahavoogusid hakkas 2007. aasta sügisest langema ja 2009. aasta märtsis olid keskmiselt kõik II sambaga liitunud oma sissemakstuid rahast kaotanud ca 15%. Ainult konservatiivsed fondid olid keskmiselt suutnud säilitada oma vara. 2012. septembri lõpus oli kogu II samba rahavoogudega kaalutud keskmine kumulatiivne tootlus positiivne - 11% (progressiivsetel fondidel 11%, konservatiivsetel fondidel 16% ja agressiivsetel fondidel 5%). Võrdluseks 2011. aasta lõpus oli keskmine kumulatiivne tootlus ca 3%.

- Kui võrrelda rahavoogudega kaalutud tootlusi THI-ga, leidmaks fondide reaaltootlust, ei ole käesoleva seisuga keskmiselt suutnud ükski fondiliik lüüa THI-d.

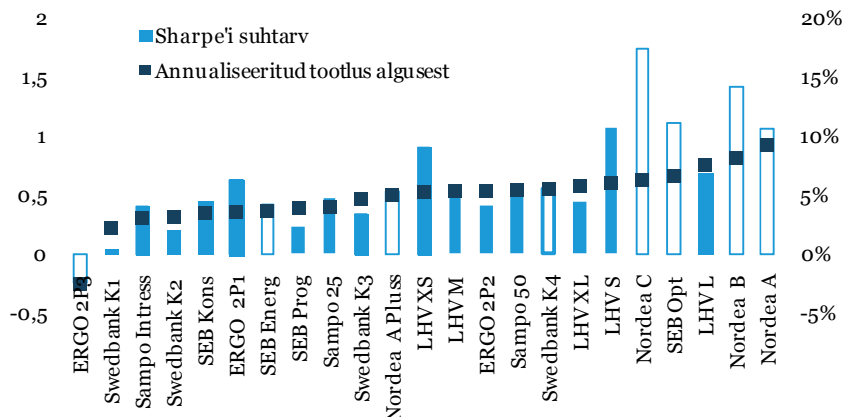
Selgitus: Fondide vara väärtuse ja sissemaksete suhe vastaval ajahetkel

- Sharpe'i suhtarvuga on võimalik mõõta portfelli riski ja tootluse suhet. Mida kõrgem suhtarv, seda enam tootlust riski kohta ehk seda enam on riske vähendatud, mis on investorile kasulik. (loe täpsemalt nt siit: http://www.tarkinvestor.ee/wiki/index.php/Sharpe_suhtarv)

- Joonisel 8 on kasutatud riskivaba tuluna Saksa riigi kolmekuu võlakirja intressimäärasid (3m Bubill) ning arvutuste periood on fondide loomisest kuni käesoleva statistikapaberi kuupäevani.

- Parima riski tootluse suhtega fondideks on küll Nordea fondid (eriti Nordea C), kuid jättes arvestamata peale finantskriisi tekkinud fondid, siis on suurima Sharpe-i suhtarvuga LHV fondid.

Joonis 8. Sharpe'i suhtarvud

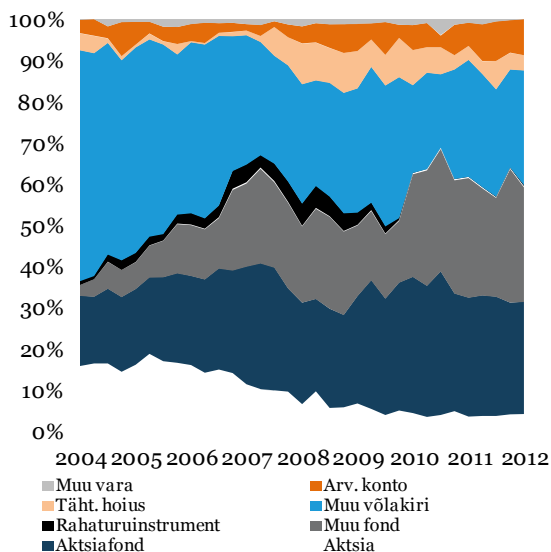

* Valged tulbad on fondidel, mis loodi finantskriisi järgselt ja on lühikese tegutsemisajaga, mistõttu tuleb neid vaadata eraldi.

** Vastutamatusesäte: Sharpe'i suhtarvu usaldusväärsus on piiratud ning ta ei ole näitajana piisav andmaks sisulisi hinnanguid fondijuhtimise kvaliteedile ning fondi üldisele riskisusele. Sharpe'i suhtarvu tuleb käsitleda kui täiendavat, fondide kohta avaldatavat informatsiooni. Sharpe'i suhtarvu ei tohi käsitleda kui peamist sisendinfot investeerimisotsuste tegemiseks.

4. Investeeringud & tasud

Joonis 9. Investeeringud instrumentide järgi

- Aktsiariski omavad instrumendid moodustasid 2012. aasta juunis ca 34% varadest. Võrdluseks enne 2008. aastat oli see osakaal ligi 40% ning 2009. aasta lõpus 32%. Aktsiate otseinvesteeringud pigem vähenevad ja aktsiafondide osakaal suureneb.

- Tähtajaliste hoiuste ja arvelduskontode osakaal on püsinud 2008-2011 aastal stabiilselt 15% lähedal, kuid enne 2008. aastat oli see valdavalt alla 5%-i. 2011. aasta lõpus oli see ajaloo üks kõrgemaid - 16,4%. Ebakindlus finantsturgudel ja ka pensionifondide vahetamise sagenemine on suurendanud varade hoidmist hoiustes.

- Suurim osa varadest investeeritakse Eestisse (21%) ja Luksemburgi (19%). Kolmandale kohale Prantsusmaast mööda on tõusnud Iirimaa 17%-ga.

- Enamus Eesti investeeringutest moodustavad tähtajalised hoiused ja arvelduskontod ning seega sõltub investeeringute maht Eestisse just hoiuste ja kontode muutusest. Otse Eesti ettevõtete aktsiatesse ja võlakirjadesse investeeritakse suhteliselt vähe.

- 2011. aastast on seadusega keelatud pensionifondidel võtta osakute väljalasketasu.

- Osakute tagasivõtmistasu on kõikidel fondidel 1%, kuid juhul kui inimesel on jäänud pensionieani alla 5. aasta, ei tohi temalt tagasivõtmistasu võtta.

- 2010. aastast alates on valitsemistasud regressiivsed ehk iga 100 miljoni EUR kohta peab tasu langema 10%. Septembri lõpus ületas mahult 100 miljonit EUR-i viis pensionifondi.

- Kuni 2008. aastani püsisid pensionifondide tasud sisuliselt muutumatuna, järgneval kahel aastal toimus osadel fondidel valitsemistasud alanesid, kuid peale seda on jäänud muutumatuks.

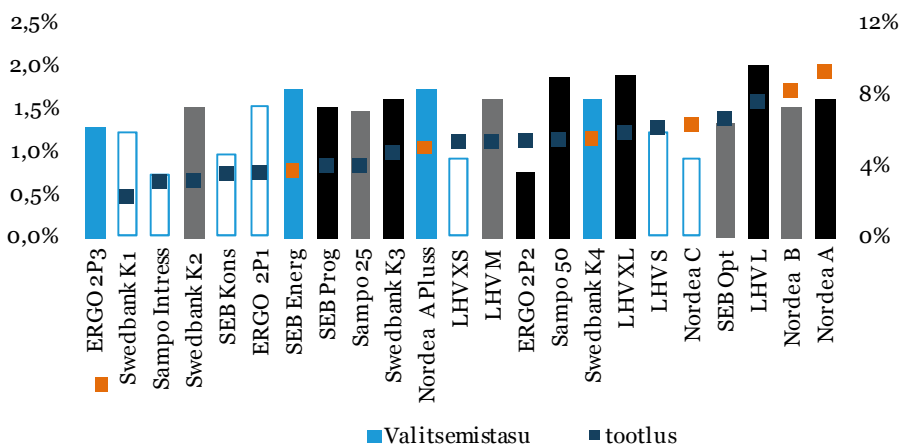
- Fondivalitsejad peavad finantseerima valitsemistasust ka depootasu, EVK tasu, FI tasu ja tagatisfondi tasu (enamasti on need seotud fondi mahuga).

- Pensionifondi tootlusel ja tasudel puudub küll otsene seos, kuid nende võrdlus iseloomustab siiski teatud määral fondivalitseja efektiivsust. Lisaks tuleks kindlasti vaadata ka fondide mahte (vt joonis 5), sest suuremad fondivalitsejad peaksid mahuefektist tulenevalt hakkama saama madalamate tasudega. Samuti on kõik tootlused nn puhastootlused, st valitsemistasud on juba maha arvestatud.

- Valitsemistasu suurusel ja tootlusel ei ole omavahel olulist seost (varem võis seda märgata näiteks progressiivsete fondide puhul). Utest fondidest on „efektiivseimad“ (võrreldes keskmist tootlust ja keskmist valitsemistasu) Nordea A ja B pensionifondid. Vanadest fondidest on „efektiivseimad“ LHV L ja SEB Optimaalne pensionifond.

- Valitsemistasu suuruse ja fondide suurusel ei ole samuti olulist seost. Pigem on väiksemad tasud just väiksemate mahtudega fondivalitsejatel (nt ERGO).

Joonis 10. Valitsemistasud (vasak skaala) ja annualiseeritud puhastootlus (parem skaala, tootlusest on valitsemistasu maha arvatud) fondi algusest

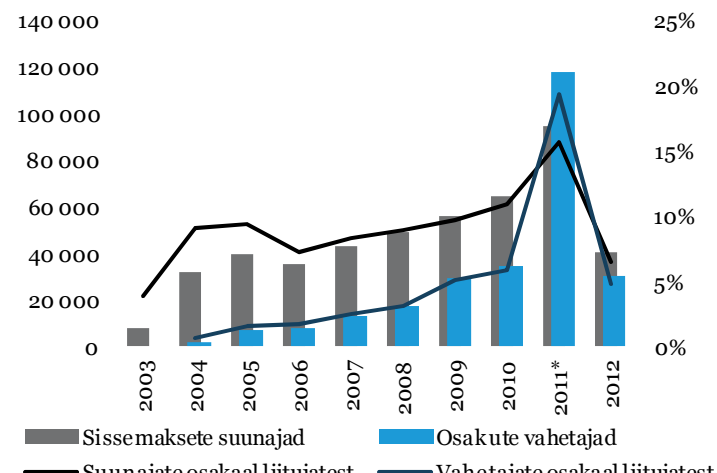

* Kollasega märgitud tootlusega fonde tuleb vaadata eraldi, sest nad on loodud finantskriisi järgselt. Konservatiivsed fondid on valged, tasakaalustatud hallid, progressiivsed mustad ja energilised sinised.

** Tasud on hetkel kehtivad, ajalooliselt võivad olla teised.

5. Vahetamine (1. poolaasta seisuga)

Joonis 13. Pensionifondide vahetajate ja suunajate arv

* 2011. aasta andmed vajavad täpsustamist, kuna tegemist on avalduste arvuga, mitte inimeste arvuga.

- Suurima positiivse saldoga (fondi tulijate ja lahkujate vahe) fondid oli Swedbank K4 ning LHV L. Enim kliente kaotas samas Swedbank K3 ja SEB Progressiivne pensionifond.

- Vahetajate ja liitujate peale kokku olid ainult LHV ja Nordea positiivse saldoga fondivalitsejad. Kõik ülejäänud kaotasid esimesel poolaastal kliente.

- Enim valiti uueks fondiks 75% aktsiaosakaaluga fond, samas oli positiivse saldoga ka 0% ja 25% aktsiaosakaaluga fondid. 50% aktsiaosakaaluga fondid seega kaotasid kliente (va LHV ja Nordea).

6. Pärimine

- II samba pärimised algasid 2007. aastal. 2012. aasta septembri lõpu seisuga on esitatud 4793 pärimisavaldust.

- 90% pärimisavaldustest on esitatud raha pensionifondist väljavõtmiseks. See osakaal alguses kasvas, kuid hiljem on jäänud stabiilseks (2007-2008 oli 86%, ja 2011-2012 90-92%).

- Pärimise teel on pensionifondidest raha välja võetud kokku 4,9 miljonit EUR-i.

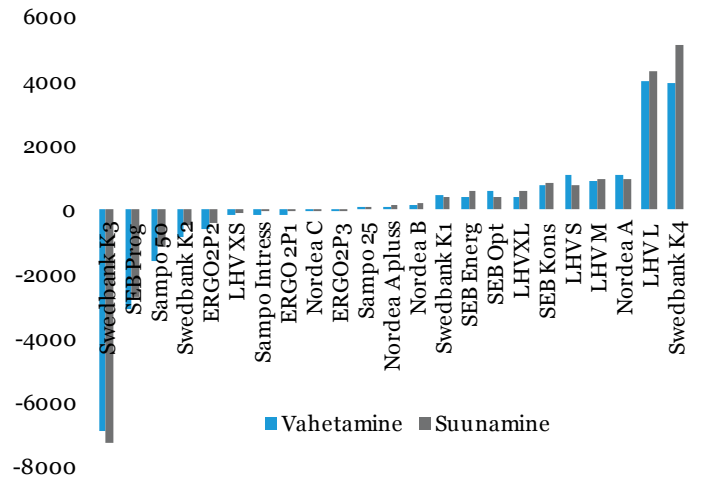
- Alates 2011. aasta augustist saab pensionifondi vahetada kolm korda aastas ning sissemakseid ümbersuunata teise pensionifondi ilma ajalise piiranguta.

- Sissemaksete ümbersuunamiste arv ja osakute vahetamiste arv on aasta aastalt kasvanud. 2011. aastal toimus mõlema osas märkimisväärne hüpe, kus osakute vahetajate arv kasvas enam kui kaks korda (78 312 inimest). Kasv on tulnud eelkõige alla 500 osakuga vahetamistest (varem oli keelatud), kuna need moodustavad kõikidest vahetamistest 55%. Ilma nendeta oleks vahetamiste tase jäänud 2010. aasta tasemele.

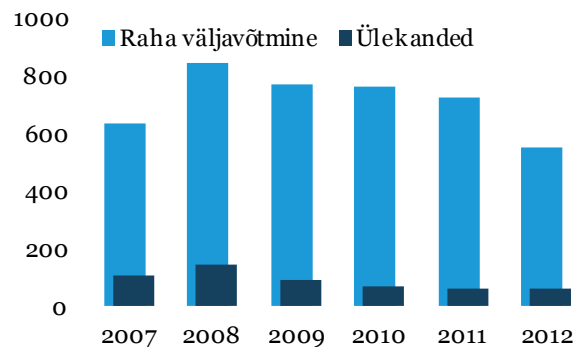
- 2012. aasta I vahetamiste voorus soovis osakuid vahetada 30 000 inimest ning sissemakseid suunas I poolaastal üle 40 000 inimese. Samas suunamiste avaldusi kokku tehti üle 77 000, kuna 21 100 inimest esitas rohkem kui ühe suunamisavalduse. Maksimalne suunamisavalduste arv ühe inimese poolt oli sellel poolaastal 10.

- Vahetatud osakute väärtus tõusis 2011. aasta septembris umbes 120 miljoni EUR-ini (2010 oli 73 ja 2008 oli 28 miljonit). 2012. aasta esimeses vahetamisevoorus vahetati ca 33,6 miljoni euro väärtuses osakuid.

Joonis 14. Suunamistega ja vahetamistega kliente võitnud ja kaotanud pensionifondid

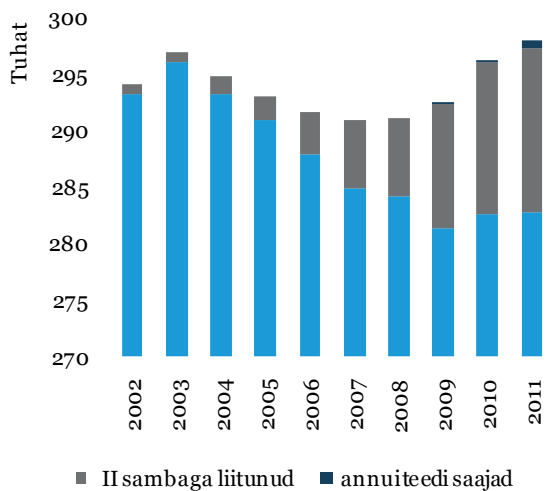

Joonis 15. Pärimisavaldused

7. Väljamaksed

Joonis 16. II sambaga liitunud I samba pensionäride arv

- II samba väljamaksed algasid 2009. aastal. Õigus minna kohustuslikule kogumispensionile oli 2012. aasta juuni lõpuks 17 454 liitunud. Samal ajal oli 12 548 inimest esitanud väljamaksete avalduse.

- I samba pensionäride arv vähenes kuni 2008. aastani tänu naiste pensioniea tõusule. Alates 2009. aastast on pensionäride arv hakanud tõusma vaatamata naiste pensioniea jätkuvale tõusule. Põhjuseks on eelkõige majandus- ja vanemaealiste tööhõive langus.

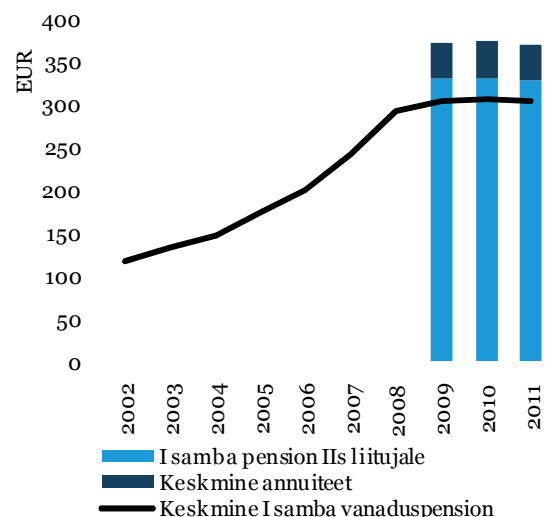
- 5% vanaduspensionäridest on II sambaga liitunud (kõik ei ole väljamaksete avaldust veel esitanud) ja ainult 0,2% said 2011. aasta lõpus II sambast annuiteeti.

- Kuivõrd pensioni kogumise aeg on olnud suhteliselt lühike, on enamikel kogumispensionile läinutel kogunenud raha alla 50-kordse rahvapensioni määra ning väljamakseid tehakse valdavalt otse pensionifondidest. Juuni lõpu seisuga on 52% väljamaksete avaldustest tehtud fondipensioni väljamaksete saamiseks ja 39% ühekordse väljamakse saamiseks. Väljamaksete saajatest 9%-l oli kogunenud raha üle 50-kordse rahvapensioni määra ja nad sõlmisid pensionilepingu.

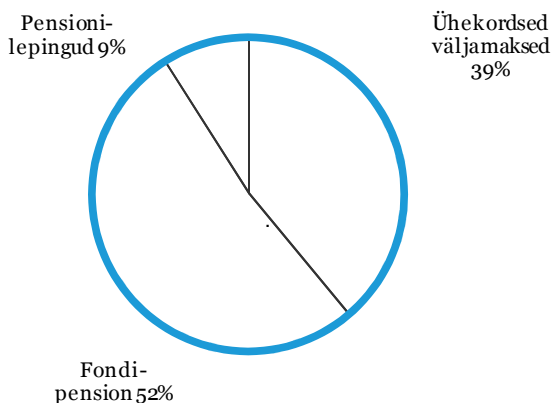
- Keskmine I samba vanaduspension oli aastatel 2009-2011 umbes 304-305 eurot. 2012. aasta 1. aprillil tõusis keskmine pension 4,4% võrra 318,5 euroni. Keskmine I samba pension II sambaga liitunud vanaduspensionäridele on olnud sellest umbes 26 eurot kõrgem. II sambaga liitunud vanem põlvkond omas keskmisest suuremaid sissetulekuid, mistõttu ka aastakoefitsientide 20% vähendamise järel on nende I samba pension keskmisest kõrgem.

- Lisades I samba pensionile juurde keskmise annuiteedi oleks II sambaga liitujate keskmine vanaduspension ca 400 eurot. Arvestada tuleb, et annuiteeti saajate arv on veel siiski väga väike ning samuti on nende I samba pension ilmselt märksa kõrgem ka keskmisest II sambaga liitunud pensionärist (ainult annuiteeti saajate I samba pensioni andmeid ei ole võimalik eristada).

Joonis 17. I samba vanaduspension ja II samba annuiteet

Joonis 18. II samba väljamaksed inimeste arvu järgi

- 2012. septembri lõpuks on kokku fondidest välja makstud 19,9 miljonit EUR-i.

- 21% rahast on läinud ühekordseteks väljamakseteks. Suurim osakaal on pensionilepingute kindlustusmaksetel – 49%. Septembriks suurenesid nii pensionilepingute kui fondipensioni kumulatiivsed väljamaksed.

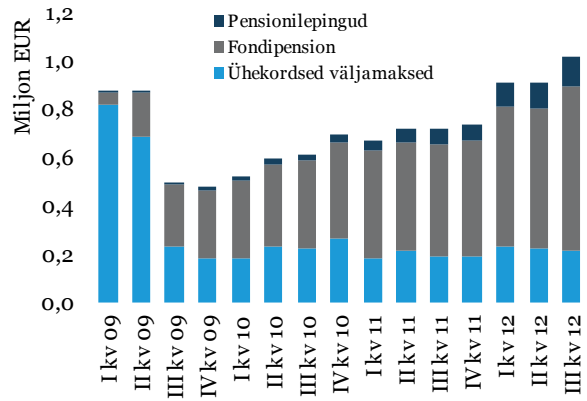
- Keskmine ühekordne väljamakse oli 2012. aasta kolmandas kvartalis 888 EUR-i (alates väljamaksete algusest on keskmine 853 EUR-i). Keskmine fondipensioni väljamakse oli viimases kvartalis ca 41 EUR-i kuus (alates väljamaksete algusest 31,5 EUR-i kuus). Keskmised pensionilepingu väljamaksed on ca 43 EUR-i kuus ning lepingu sõlmimisel on keskmine tasutud kindlustusmaks ca 8884 EUR-i (III kvartali seisuga).

- Enamus sõlmitud pensionilepingutest on garantiiperioodiga. Keskmine garantiiperioodi pikkus on ca 15 aastat.

- Pensionilepinguid pakuvad ERGO Elukindlustuse AS (24,6% lepingutest), AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus (25,7%) ja Compensa Life Vienna Insurance Group SE (49,7%). Sealjuures viimase aastaga on Compensa suurendanud oma turuosa 14%-lt 50%-ni.

- Kindlustusmaksete järgi on suurim turuosa samuti Compensal 45%, järgneb ERGO 26%-ga ja SEB turuosa on 28%.

Joonis 19. II samba väljamaksete mahud liikide järgi

Vaata lisaks: www.pensionikeskus.ee ja www.minuraha.ee